

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKA SKUPŠČINE IN IZVRŠNEGA ODBORA SIS ZA KULTURO

Standard je tudi kultura

Kulturo potrebuje in si jo želi vsak občan in standard človeka se meri tudi po kulturnih dobrinah, ki jih uživa. Tudi naši občani si žele, da bi uživali čimveč kulture in to ali kot porabniki ali kot izvajalci. To se odraža v dejavnosti kulturnih skupin, ki nastopajo in žive v naši občini.

Kulturne dobrine pa so odvisne od cele vrste dejavnikov in možnosti. S temi problemi se ukvarja skupščina SIS za kulturo s predsednikom Avgušinom Vižintinom, sicer direktorjem delavske knjižnice v Ljubljani.

– **Tovariš predsednik, kakšen je letos položaj v naši občini na področju kulture?**

„Nasploh lahko rečem, da se v primerjavi z lanskim letom ne bo bistveno spremenil. Občinski proračun za kulturno dejavnost se bo dvignil in upamo, da bomo s tem obdržali lansko raven. Zaradi stalnih podražitev pa bomo na področju kulture prizadeti predvsem na področju investicij. Od društev smo dobili predloge potreb. Te so finančno povečane ponekod tudi do 300 % in je nemogoče temu ustreči. Res je, da so se stvari podražile, da so društva dala denar tudi za vzdrževanje dvoran in drugih objektov, kljub temu pa moramo vedeti, da sredstev še daleč ni toliko, kolikor zahtevajo društva. Smo v dobi, ko moramo varčevati vsi, torej tudi kultura, kljub temu, da vemo, da ravno kultura najmanj troši. Kot sem

rekel, bomo najbolj varčevali pri investicijah, pri programih pa bomo gledali, da jih bomo uresničili in da ne bodo okrnjeni.

Naj pa opozorim na poseben problem, ki ga bo treba takoj rešiti. Gre za glasbeno šolo v Mostah. Z neprestanim zviševanjem njevine ne bomo rešili njenega problema, temveč smo lahko na najboljši poti, da to šolo izgubimo, ker pada število učencev, to pa zopet podraži celotno vzdrževanje glasbene šole. Tako smo v začaranem krogu, ki lahko pelje le v likvidacijo te edine glasbene šole v občini.

Drugi problem so objekti, ki so bili včasih na razpolago za kulturne dejavnosti, danes pa so v njih gospodarske organizacije. S temi problemi se ukvarjamo v Polju, Bizoviku in še kje. Te objekte moramo vrniti dejavnostim, katerim so bili namenjeni in katerih last so, ne glede na to, kdo jih zaseda. Ti objekti so bili postavljeni s prostovoljnimi delom in nima nihče pravice, da to delo prodaja. O tem se bomo resno pogovorili in zahtevali te objekte nazaj za dejavnosti, za katere so bili namenjeni.

V letu 1974 je bilo v občini okoli 120 prireditvev, kar pomeni v primerjavi z letom prej povečanje za okrog 100 %. Tudi letos bomo imeli enako število prireditvev še kvalitetnejše kljub temu, da se nad dosedanjimi ne moremo prito-

PORTRET OBČANA

Iz Dobrunj v Španijo

Dolgotrajno deževje je spravilo Ljubljano iz bregov in ob enem izmed zalivčkov stoji dedek s svojim vnučkom Jurčkom. Pogovarjata se, nato pa se dedek skloni k vnučku in mu popravi hlače.

„Medušč, hlače ti bom pa že znal popraviti,“ pravi.

Ni presenečen, ko stopim k njemu in ga vprašam, če je pravi. Morada je malce nejevoljen, ker ga motim sredi sprehoda, a tega ne pokaže.

„Bili ste v Španiji,“ mu rečem, o tem bi se rad pogovarjal z vami.“

No ja, danes gre lahko v Španijo vsak turist, toda Ciril je bil tam takrat, ko je bilo Špancem najhuje. Francovi falangisti so rušili republiko in Ciril se je odzval pozivu španskih republikancev. Po naključju in brez razmišljanja je šel. Kako?

Preprosto: Stane Bobanar, ki je imel za seboj že neuspešen poskus ga je vprašal:

„Ciril, greš z menoj? “

„Kam?“

„Tja dol.“

„Kam tja dol?“

„Saj veš.“

„Grem. Kdaj?“

„Boš že še zvedel.“

In tri dni za tem mu je Stane rekel:

„Danes zvečer.“

Ciril Rome iz Dobrunj je imel kot električar solidno plačo in dobro službo. Že res, da je pred tem služboval skoraj po vsej Dalmaciji, toda po vojaški službi je kot mornar v Boki Kotorski dobil službo v Unitasu. Lahko bi prav prijetno živel, vendar se je brez razmišljanja odzval Stanetovemu povabilu.

„Oče je bil vedno napreden, zasovražil sem cerkev, bil sem sam in svoboden pa sem šel.“

Doma seveda ni povedal, kam gre. Oblekel je dvojne hlače, dve stajci, dva puloverja in tudi dva para čevljev bi si obul, če bi jih mogel. Zato pa je drugi par čevljev postavil na okenško policico, rekel mami, da gre v Ljubljano na sestanek elektrkarjev

in odšel. Ta „sestaneč“ pa se je zavlekel. Dobrih osem let je trajal.

Stirje so bili. Slavko Mendaš, Jože Marvin, Stane Bobnar in on. Šli so čez Golico v Podrožnico, nato z vlakom v Celovec, pa prek zveze do švicarske meje. Ni bilo čisto tako preprosto, saj so se gibali ilegalno. A prve prave težave so se začele na švicarski meji. Dovoljen seveda niso imeli, Švitarji so jih zavrnilo in poslali nazaj v Avstrijo. Tam so jih aretirali. Kljub temu jim je nekako uspelo priti v Švico, toda zveze niso mogli dobiti, ker so moža, ki je bil zadolžen za zvezo, Švitarji aretirali. Nekaj dni so bili v Švici, potem pa so prestopili francosko mejo in prišli do zveze v Parizu.

„Mendaš, ta ti je bil kavelj. Med potjo se je „naučil“ francoščine in z njegovim znanjem smo prišli do zveze,“ pravi Ciril in se namuzne.

V Parizu so čakali nekaj dni, da se je zbralo dovolj ljudi, potem pa so jih z avtobusi prepeljali do Pirenejev. Tam so dobili copate „arpatagat“ iz vrvi, saj je kamenje v Pirenejih precej ostro in navadni čevlji ne bi zdržali dolgotrajne hoje.

Stirinajest ur so nato hodili do prve španske karavle od tu pa so jih s kamioni prepeljali v Figueras.

„Bilo je to žalostno obdobje. Zadnje noč sem bil v Barceloni, kjer sem dobil nalogo, da skupno s še nekaj tovariši rešim arhiv. Barcelona je bila prazna. Nikjer žive duše. Kot bi prišel v mrtvo mesto. Rešili smo arhiv, nato pa smo se pomikali proti Franciji. Ko smo prišli do meje in jo prestopili, smo morali oddati orožje, nato pa smo šli skozi spalir črnih Maročanov. Če je hotel kdo zbežati, so ga ubili. V takem špeližu smo šli vse do taborišča. Ko so začeli v Francijo prodirati Nemci, so nekatere od nas poslali do kanala La Manche v delovne bataljone, kjer smo kopali protitankovske järke. Tam so nas zajeli Nemci, ki so seveda iskali zlasti Špance in španske borce in kot take so nas poslali v

Matthausen, kjer sem bil od 14. januarja 1941 do 5. maja 1945. Teško je bilo tam. Cele dneve smo delali v kamnolomu, po težkem in napornem delu pa smo morali stradati in izmučeni vsak dan nesti po stopnicah še velik kamen. Če kdo tega vsega ni zmožal, so ga preprosto ustrelili.

„Program imamo že pripravljen, in gre med delegate. Delegacije ga morajo proučiti in prilagojenega svojim potrebam vrniti. Seveda je to vse v mejah finančnih možnosti, ki niso

– **Kako nameravate uresničevati spremembe, ki jih je prinesel delegatski sistem?**

„Čeprav pred uveljavljanjem delegatskega sistema nisem bil član nobenih občinskih organov, vem, da je sprememba velika. Zato se tudi organizacijsko večkrat lovimo in iščemo pravo pot. Mislim pa, da v bodoče ne bo ovir za uspešno delo vseh skupščin in izvršnih odborov.“

– **Kakšno delo vas čaka v prihodnjem obdobju?**

„Program imamo že pripravljen, in gre med delegate. Delegacije ga morajo proučiti in prilagojenega svojim potrebam vrniti. Seveda je to vse v mejah finančnih možnosti, ki niso

– **Kakšno delo vas čaka v prihodnjem obdobju?**

„Program imamo že pripravljen, in gre med delegate. Delegacije ga morajo proučiti in prilagojenega svojim potrebam vrniti. Seveda je to vse v mejah finančnih možnosti, ki niso

– **Kakšno delo vas čaka v prihodnjem obdobju?**

„Program imamo že pripravljen, in gre med delegate. Delegacije ga morajo proučiti in prilagojenega svojim potrebam vrniti. Seveda je to vse v mejah finančnih možnosti, ki niso

Matthausen, kjer sem bil od 14. januarja 1941 do 5. maja 1945. Teško je bilo tam. Cele dneve smo delali v kamnolomu, po težkem in napornem delu pa smo morali stradati in izmučeni vsak dan nesti po stopnicah še velik kamen. Če kdo tega vsega ni zmožal, so ga preprosto ustrelili.

„Klub težkim dnevom in avgusta leta 1945 sem se vrnil v domovino. Ko sem prišel domov, sem zvedel, da sta padla oba brata, očeta pa so ubili na Urhu. Tudi zame ni nihče verjel, da sem še živ. Do leta 1960 sem nato delal v Papirnici, potem sem se upokojil. Sedaj pa grem najraje na sprehod s svojim Jurčkom.“

Kljud težkim dnevom v Španiji in tudi kasneje v taborišču je bil Ciril vedno pripravljen na šalo. Jezik pa je, kot pravi sam, tudi vedno imel nekoliko predolg. Vedno je bil pošten in vedno je vsakemu in brk povedal, kar je mislil. Ko ga je nekoč nek gestapovski oficir vprašal, zakaj je šel kot Jugoslovčan v Španijo, saj imajo vendar doma v Jugoslaviji dovolj kruha, repe in zelja, mu je zabrusil, češ da imajo tudi oni vsega tega dovolj, da pa so bili vseeno tudi oni v Španiji. Tovariši so Cirila že objokovali, vendar ga oficir ni izdal.

„Z Španije se spominja tudi več anekdot in izbrali smo dve, da jih zapišemo tudi za druge.“

„Z nekaj kolegi smo šli kupovat rožiče, priboljšek, ki ga v Španiji jedo osli. Nihče ni znal španščine, zato se nismo mogli sporazumeti. Smejali so se Španci nam, mi pa njim. Dolgo smo se tako smejali, potem pa je eden izmed tovarišev le spomnil in rekel: „Come ia-ia“ in dobili smo toliko rožičev, da smo jih komaj lahko nesli.“

In še druga: „Zvečer smo bili na straži na barikadi. V roki sem držal odvitto bombo, pripravljeno, da jo takoj uporabim. Sedel sem v seno in razmišljal. Nenadoma zaslišim nek šum. „Kdo je?“, vprašam. Nič.

„Kamerad“, sem rekel znova. Zopet nič, zašumelo pa je že bliže. „Amigo!“ Nobenega odgovora. Ves napet sem že hotel vreči bombo, ko sem zagledal — osla, ki se mi je prav nedolžno bližal.“

Prav gotovo je bilo Cirilu zelo težko, ko je prišel iz bolnišnice po nekaj mesecih zdravljenja in ko je manjkalo precej tovarišev. Pa tudi danes mu je bilo hudo, saj se je pred nekaj dnevi vrnil s pogreba tovariša in soborca Veljka Vlahovića.

Tam na Pugled gori...

„Vreme vetrovno in sončno, ugodno za igro,“ bi najbrž napisal kak športni novinar. Tudi sam bi lahko nadaljeval v duhu takega športnega poročila, kljub temu da sem prav nešportno preklinjal in sopihal ob zares peklenskem tempu po poti, ki je sploh ni bilo. Toda!

„Ali bomo kmalu na cilju?“ Katera gora je Pugled? So bili tam tisti boji, o katerih poje pesem?“ dežujejo vprašanja. „Mhm! Tam! Tista, tista!“ odgovorjam in kažem s prstom — po občutku, saj pravzaprav niti sam ne vem natančno in si tudi sam želim vprašati, da bi že pripeli.

Več kot tristo nas je, da krepko več. Kolona je dolga in se niti ne trudim preveč, da bi preštel udeležence pohoda. Še

„Aha, kaliber mmm, po zvoku sodeč...“ mojstrsko tolmačim. Pa se le izmotam, kajti nihče več se ne zmeni ne zame ne za moje težave. Nastopil je namreč najpomembnejši trenutek pohoda. Osemdeset mladih Zadvorčanov, ki so se organizirali in prevzeli ime po Molniški četi, je pripravljenih. Pri-segli bodo.

„...bom vedno branil in gradil bratstvo in enotnost...“ ponavljajo za Francetom Mazovcem — Ristom člani prve mladinske pohodne čete v naši občini. Po končani prisegi pa je komandir pete Janez Alič prevzel prapor od sekretarja OK ZSMS Moste-Polje.

Točno dan manj kot štiriin- trideset let je minilo od znamenite bitke na Pugledu, ko je

sistema, da so namreč s programi seznanjeni vsi, da temelji na podlagi krajevnih potreb in da od njih izvira pobuda. Niso pa ti programi tako zaprti, saj se kultura ne da zapreti in uokviriti. Svoboda besede in izražanja je velika. Se enkrat pa moram poudariti, da gre vse le v mejah finančnih možnosti.“

DOPISUJTE V NAŠO SKUPNOST!
PRISPEVKE POŠLJITE DO 10. V MESECU!

malo in kmalu bomo pri spomeniku. Tam se bomo lahko odpočili.

Spodbudne besede, cilja pa ni in ni. Po cesti je še kar šlo, saj ni bilo pravega vzpona, te poti pa so vsaj zame, nedelj-skega športnika, le nekoliko prehude. Končno — spomenik. Sese dem se in prav v hinavsko hlinjeni pozi fotografiram. „Slike morajo biti napravljene pod takim kotom,“ razlagam sosedom, ti pa mi razumevajoče prikimavajo.

„Kam pa ste namenjeni sedaj,“ me vpraša nekdo.

„Na Pugled vendar, potem na Lipoglav,“ mu odgovorim.

„Torej samo še na Lipoglav, kajti na Pugledu pravkar stojite,“ mi pravi in se namuzne.

Hočem se neko izmotati, pa se le še globje pogreznem. Končno pa — kaj koga briga, če ... Te tri pike lahko pomenijo besede, ki mi zastanejo v glavi, ko prav blizu zaropota in zapoka.

„Hudiča, saj to so bombe, pa najmanj mitraljez. Dol glave!“ Nekaj petard in slepi naboji iz stare izdelane strojnice mi vzamejo sapo.

drugi partizanski bataljon dokazal, da je v dveh in pol mesecih prezimovanja na Pugledu postal trdna in vojaško dobro organizirana ter vodena enota. Dobro vodena obramba ter vztrajnost borcev na položajih sta veliko močnejšemu sovražniku onemogočila, da bi še podnevi zasedel Pugled, zvečer pa je bataljon brez sledu izginil. Prebil je sovražni obroč.

„Enkratno je bilo, da je enota prezimovala tako blizu glavnega mesta, kot je bilo tu, na Pugledu. Ves čas prezimovanja so imeli borci skupaj pravo vojaško šolo, pa tudi moralno-politično in kulturno vzgojo,

tako da je tako vsak od njih vnuji in v vsakem položaju zamenjal svojega komandirja,“ je povedal Risto.

Torej dan manj kot štiriin- trideset let je minilo od takrat, ko je Pugled spet oživel, ko je spet zaropotal in zapokalo, pa čeprav iz „stare tete, ki je že za muzej, zakašlja pa le še vedno,“ kot je nekdo dejal. Tudi partizanski miting je spominjal na tiste dni.

Za vsakega izmed nas je bil pohod doživljaj zase, moram pa reči, da se sedaj že pridno pripravljam na nove pohode, ki jih bo letos še veliko. Zelo veliko. IG